

Реформування системи мотивації працівників у період воєнної нестабільності має бути спрямоване не лише на підтримання трудової активності, а й на збереження працездатності, психологічної стійкості та організаційної єдності колективу. Практична цінність адаптивного організаційного механізму полягає в тому, що він дозволяє інтегрувати безпекові, економічні, соціальні та психологічні інструменти в єдину систему управління персоналом [4].

Узагальнюючи ключові результати дослідження відзначено те, що в умовах воєнної нестабільності мотивація працівників підприємства набуває стратегічного значення, оскільки безпосередньо впливає на стійкість діяльності підприємства, продуктивність праці, збереження кадрового потенціалу та адаптаційні можливості організації. Класичні підходи до стимулювання праці в сучасних умовах виявляються недостатніми, оскільки не повною мірою враховують зміну потреб, цінностей і поведінкових установок персоналу.

Реформування системи мотивації працівників доцільно здійснювати на засадах адаптивного організаційного механізму, який поєднує діагностику потреб персоналу, безпекові рішення, матеріальні та нематеріальні стимули, комунікаційні інструменти, соціально-психологічну підтримку та контроль результативності запроваджених заходів.

Найбільш результативною в умовах воєнної нестабільності є така мотиваційна система, яка забезпечує працівникові не лише винагороду за результати праці, а й відчуття безпеки, стабільності, підтримки, професійної перспективи та належності до згуртованого колективу. Саме це формує підґрунтя для підвищення лояльності персоналу, зниження рівня стресу та забезпечення довгострокової життєздатності підприємства.

Перелік використаних джерел:

1. Черевань І. В., Коваленко Ю. О., Голець С. П. Мотивація персоналу підприємств: сучасні тренди в умовах воєнного стану. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 4(51). С. 104-109.
2. Середа О. Г., Швець Н. М. Актуальні питання мотивації працівників в умовах воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 11. С. 229-232.
3. Чайка І. П., Хурса О. В. Удосконалення політики мотивації персоналу підприємства в умовах війни. *Бізнес Інформ*. 2024. № 11. С. 400-405.
4. Мутерко Г. М., Михальов Д. А. Особливості мотивації персоналу підприємства в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 60. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3672> (дата звернення до ресурсу 7.05.2026)

УДК 338.05

Левицький Віталій
доктор історичних наук, доцент
завідувач кафедри історії, теорії держави і права та філософії
Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука
(м. Рівне)

ФІНАНСОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ В ГЛОБАЛЬНОМУ КОНТЕКСТІ

Глобальні процеси, що визначають динаміку світових фінансових ринків, суттєво впливають на економічні системи різних країн, формуючи напрямки руху капіталу, інвестиційні настрої та рівень фінансових ризиків. Зміни монетарної політики провідних держав, коливання на товарних ринках, розвиток цифрових технологій та геополітичні події створюють різновекторний вплив, який визначає умови функціонування ринків цінних паперів.

Для України, яка перебудовує фінансову систему й адаптується до нових економічних реалій, ці фактори мають визначальне значення [1, с. 383].

Разом із зовнішніми викликами зберігаються і внутрішні проблеми функціонування ринку капіталу. Обмежена ліквідність, невисока активність інвесторів, потреба в модернізації інфраструктури та недостатній розвиток механізмів залучення інвестицій ускладнюють його ефективне функціонування. Додатковий вплив чинять воєнні ризики, що зменшують прогнозованість ринкового середовища та стримують прихід капіталу. Усе це потребує детального розуміння взаємозв'язку між глобальними трендами та внутрішніми процесами.

Геополітичні ризики формують додаткові шоки для світових ринків капіталу, що впливають на інвестиційні стратегії. Конфлікти у Європі та на Близькому Сході, напруження у торговельних відносинах між США та Китаєм, а також глобальна фрагментація економічних зв'язків посилюють невизначеність. У такі періоди інвестори традиційно зміщують портфелі в бік державних облігацій розвинених країн і золота, що знижує ліквідність на фондових ринках та спричиняє короткострокові спадні тренди. Водночас підвищена геополітична напруга збільшує прибутки за ризики у країнах із ринками, що розвиваються, обмежуючи доступ до зовнішніх джерел фінансування.

Цифровізація фінансових процесів є ще одним ключовим чинником, що змінює структуру глобальних фондових ринків. Поширення технологій штучного інтелекту, алгоритмічної торгівлі та цифрових інвестиційних платформ переформатовує підходи до управління капіталом. Зростання капіталізації технологічного сектору зумовлює концентрацію значної частини світових інвестицій у невеликій групі технологічних корпорацій, що впливає на структуру провідних фондових індексів. Незважаючи на падіння обсягів світових інвестицій у фінтех-сектор протягом останніх років, цифровізація продовжує поглиблюватися, підвищуючи залежність фондових ринків від технологічних інновацій [2, с. 192].

У питаннях щодо найефективніших моделей фінансування часто наводиться аргумент, що банки є досить консервативними у питаннях фінансування інноваційних та ризикових проектів. Відтак, вони стримують інновації. З іншого боку, з огляду на інформаційні ризики для інвесторів та величину накладних витрат, суб'єкти малого та середнього бізнесу у переважній своїй більшості не можуть скористатися інструментами ринку капіталів, а використовують банківське кредитування. Отже, у країнах з високою часткою сімейного, малого та середнього бізнесу (як, наприклад, у Німеччині) повністю виправданим є домінування кредитного ринку, порівняно з ринком капіталів. Надаючи свій капітал підприємствам, потенційно банки можуть брати участь у розподілі збитків позичальника (у разі неповернення кредиту). Інвестори ринку капіталів потенційно є учасниками розподілу як прибутків, так і збитків. Тому за моделі банківського кредитування, капітал спрямовується переважно у менш ризикові проекти (селекція за критерієм надійності). За використання моделі ринку капіталів, інвестори вкладають кошти за суб'єктивним критерієм оптимального співвідношення дохідність-ризиковість. Причому пріоритетність віддається критерію рентабельності. Отже, за цієї моделі капітал спрямовується в інноваційні проекти, які є більше ризиковими, проте і прибутковішими [3, 163].

Однією з особливостей фінансових ринків України є недостатній розвиток ринку капіталу та інструментів інвестування. Це обмежує можливості фінансування для підприємств та розвиток фінансового ринку загалом. Також простежується низький рівень довіри до фінансових установ та відсутність розвинутої системи захисту прав інвесторів, що зменшує інвестиційний потенціал фінансового ринку. На функціонування фінансових ринків в Україні в умовах глобальної нестабільності впливають геополітичні напруження. Через війну з росією інвестори та банки з фінансовими ресурсами отримали ризики, пов'язані з вкладенням коштів в Україну. Це спричинило значний відтік капіталу та обмеження доступу України до джерел зовнішнього фінансування. Системні ризики впливають на функціонування фінансових ринків в Україні в умовах глобальної нестабільності. Вони

можуть виникнути як на макроекономічному рівні, так і на мікрорівні, наприклад, у зв'язку з крахом банків. Ці ризики можуть впливають на фінансову стабільність країни та вимагають від уряду та регуляторів фінансового ринку прийняття невідкладних заходів для запобігання дестабілізації ринку [4, с. 245].

Отже, ефективний розвиток українського фінансового ринку та його інтеграція у глобальний фінансовий простір потребують системного підходу, який поєднує нормативно-правові, інституційні, організаційні та цифрові механізми. Аналіз стану ринку капіталу в Україні та глобальних фінансових тенденцій виявив проблеми недостатньої ліквідності, фрагментованості ринкової інфраструктури, обмеженого доступу до міжнародного капіталу та часткову невідповідність нормативно-правових актів міжнародним стандартам. Ці обмеження знижують ефективність ринку, обмежують його конкурентоспроможність та ускладнюють прогнозування інвестиційної активності.

Реалізація зазначених заходів сприятиме підвищенню стійкості та конкурентоспроможності українського ринку капіталу, зміцненню інституційної інфраструктури, ефективному використанню глобальних фінансових можливостей та мінімізації ризиків, що виникають під впливом глобальних тенденцій. Це створить умови для стабільного розвитку національної економіки та інтеграції українського ринку капіталу у світову фінансову систему.

Перелік використаних джерел:

1. Гуцул І. А. Глобальні тенденції фондового ринку та їх вплив на Україну. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. 2025. Випуск 46. С. 382–390.

2. Савіна Н. Б., Подлевський А. А., Подлевська О. М. Modern trends of the stock market development of Ukraine. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Серія «Економічні науки»*. 2021. Вип. 2 (94), С. 185–197. DOI: <https://doi.org/10.31713/ve2202117>.

3. Стецько М. В. Фінансовий ринок України у контексті глобальної конкурентоспроможності. *Економічний аналіз: зб. наук. праць*. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. Т. 25. № 1. С. 159–168.

4. Ананьєв М. Особливості функціонування фінансових ринків в умовах глобальної нестабільності. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2022, №2, Том 2. С. 243–246.

УДК 330.341.1:338.242:001.895

Мариненко Наталія

доктор економічних наук, професор
професор кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Синоверський Назар

аспірант кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ТРАНСФОРМАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЕОПОЛІТИЧНОЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

У сучасних умовах політико-економічної нестабільності інноваційна активність підприємств набуває особливого значення як ключовий чинник збереження їхньої конкурентоспроможності, адаптивності та здатності до довгострокового розвитку. Для